

ETIKETTEN

door Wim Snickers

OVER MERKEN EN MERKRECHTEN

Het gebruik van merknamen en beeldmerken is internationaal beschermd, voorzover tenminste een land de betreffende conventies heeft ondertekend. Deze zijn het Unieverdrag van Parijs (1883) ter bescherming van het industriële eigendom en de Berner conventie van 1886, bescherming van literaire en artistieke werken. Verder regelt de Overeenkomst van Madrid 1891 de internationale inschrijving van merken.

In Nederland kennen wij, hierop gebaseerd, de Auteurswet 1912, de Benelux Modellenwet en de Benelux Merkenwet (1971), met al hun voorlopers en wijzigingen. Vóórdat vanaf 1883 internationale regelingen tot stand kwamen kenden al vele geïndustrialiseerde landen een zekere merkbescherming, in Nederland gaat dit terug tot 1811 toen een Franse wet van kracht werd.

De Modellenwet beschermt het nieuwe uiterlijk van een gebruiksvoorwerp en geeft maximaal 15 jaar het exclusieve recht van tekening of model.

De Merkenwet beschermt tegen merkinbreuk, welke ook de driedimensionale vormen van waren of verpakking kan omvatten. Een bijzondere vorm van een fles kan dus als typisch merk-eigen worden gedeponereerd, mits deze vorm al niet bekendheid genoot in de belanghebbende kring van nijverheid en handel (zoals dat heet). De bekende Coca Cola fles is hiervan een voorbeeld. Een merk ontstaat wanneer het wordt gedeponereerd bij het Merkenbureau te Den Haag (of internationaal te Genève) waarbij, na een nieuweidsonderzoek, publicatie volgt in het Benelux merkenblad. De geldigheidsduur is 10 jaar (internationaal 20 jaar) maar kan onbeperkt worden verlengd. Verloop van geldigheid of niet gebruik gedurende een zekere tijd doen het recht op het merk vervallen. Ook als het woordmerk "door eigen schuld" overgaat in een soortnaam.

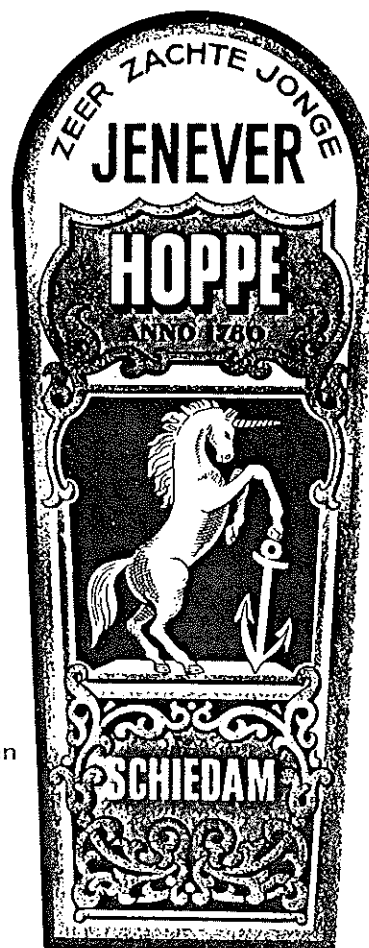
IMITATIES EN INBREUKEN

Toen, zo'n eeuw geleden, de bescherming van merken internationaal geregeld werd, had het zin om elgen merken en beeldmerken te introduceren. In de loop der jaren zijn er van en over etiketten en namen talloze imitaties, conflicten en soms processen geweest.

Tussen Daniel Visser en Henkes was er eens een conflict over de naam "Elixir de Schiedam", welke naam D. Visser al voerde. Toen Henkes ook met een Elixir de Schiedam op de markt kwam, vocht D. Visser het gebruik van deze naam aan, maar werd in het ongelijk gesteld. Weliswaar was de fles met etiket gedeponereerd en was dus beschermd, maar dit gold niet voor de naam van het produkt; deze had men apart moeten deponeren.

Daniel Visser ("De Grauwe Hengst") voert al sinds jaar en dag als merkbeeld een stijgerend paardje. De "Eenhoorn" van Hoppe leek daar toch wel veel op en dit was de reden voor onenigheid. Een wat merkwaardig proces speelde zich in 1975 af. Bols maakte bezwaar tegen de naam van een sinds 1973 op de markt zijnd schoonmaakmiddel "Klarein", Immers Bols voerde al lang de naam "Claerijn" voor jonge jenever. Bols werd in het gelijk gesteld. Motivering: "verwarrend" en "vermindering van de aantrekkingskracht van het merk". Je zou toch maar de verkeerde fles grijpen!

Sinds onheugelijke tijden maakten Nederlandse distillateurs een produkt dat zij als Hollandse Cognac, of façon cognac, op de markt brachten, waarschijnlijk omdat echte cognac zo duur was. Sinds 1959-1961 is de naam cognac voorbehouden aan een wijn destillaat uit de Franse stad Cognac. Dit was overigens een van de bepalingen van een Frans-Nederlands handelsverdrag uit 1935, waarin ook armagnac en calvados werden beschermd. De door J.P. Coebergh bedachte naam "Vieux" mag geslaagd heten voor dit produkt welke 12% van de Nederlandse gedistilleerd industrie uitmaakte. En wij hoeven niet bang te zijn dat de Belgen in de war raken met hun "Vieux Système" voor oude genever, want zij drinken geen namaak-cognac. Natuurlijk zijn er in nederland slimmerikken geweest die Konjak (met een K) of woorden met klankverwantschap trachtten geaccepteerd te krijgen, maar dat vond de rechter niet goed. "Cognac" is een voorbeeld van bescherming van soortnaam en herkomstbenaming.



FIJNE SCHIEDAMSCHE



Handelsmerk Geregistreerd 20 Sept. 1881.

GENEVER

Gouden Medailles



PARIS 1889 BORDEAUX 1882 LONDON 1864 PARIS 1804 NICE

MEDAILLE 1^{re} KLASSE
Académie Nationale
PARIS.

Deze Genever is met de meeste zorg uit granen der beste soort gedistilleerd.
door

DANIËL VISSER & ZONEN
DISTILLATEURS & EXPORTEURS
SCHIEDAM.

De nu geldende wet is voorafgegaan door de wet van 1893 en vóór deze wet kennen wij de wet van 1811 en nadien de wet van 25 mei 1880 en enkele bijzondere wetten voor merken van een bepaalde bedrijfstak. De wet van 1880 bracht een stroom deponeringen te weeg van merken welke soms al heel lang in gebruik waren of al eerder waren gedeponneerd. Dikwijls werd daar in de Schiedamsche Courant melding van gemaakt. Zo liet Daniël Visser op 2 februari 1881 maar liefst 35 merken inschrijven. Dit waren voor een deel wel variaties op hetzelfde thema en dat in diverse talen. Hierbij was natuurlijk het bekende paardje maar ook: "Een afbeelding van een leeuw, staande op een voetstuk met den regterpoot op een bal, terwijl aan de voorzijde van het voetstuk staat "Schiedam".
Zoals u ziet staat op de voorzijde nu wat anders, en dat is misschien wel de datum van acceptatie van het merk.

NEDERLANDSE
KONJAK



SO of ZO NU DOEK IN MONOFLES

N.V. DISTILLEERDERIJ · SAPPEMEER | VAN CALCAR & ZN

HET WAPEN VAN SCHIEDAM



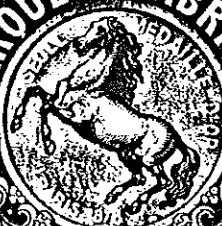
ELIXIR DE SCHIEDAM
DE GRAAUWE HENGST



DISTILLEERDERIJ EN LIKEURSTOKERIJ DANIEL VISSER & ZONEN SCHIEDAM

A.L.C. 35%

MARQUE DE FABRIQUE



ETALON GRIS

ETABLIE 1714

DISTILLERIE

SCHIEDAM

de

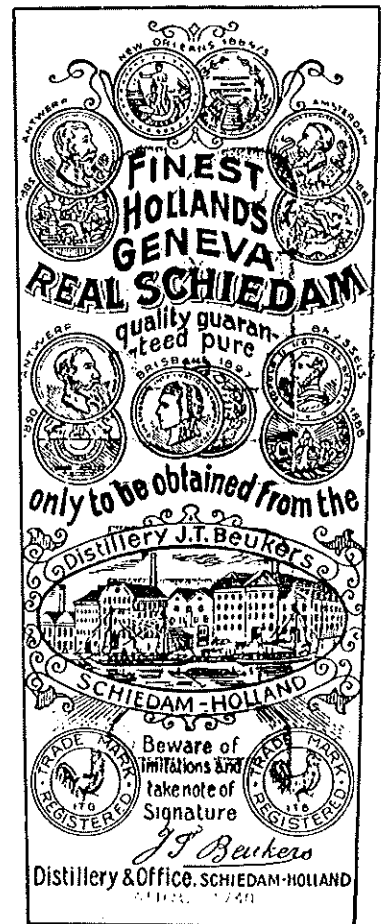
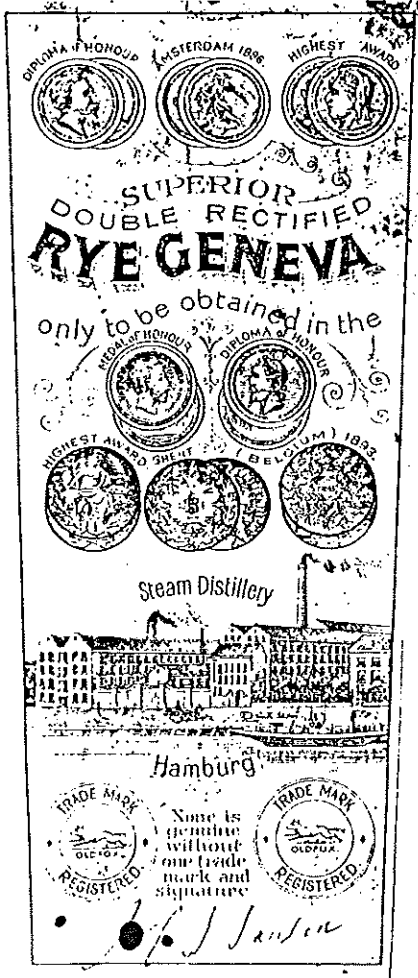
DANIËL VISSER & ZONEN

OVEREENKOMSTEN

Dat er in de etiketten voor een bepaalde markt veel overeenkomsten waren (en zijn) is wel begrijpelijk. Immers, waar een groot gedeelte van het publiek niet kan lezen, moet je het hebben van de sfeer en het beeld van het etiket met fles. Vandaar ook dat er zo veel dieren waren afgebeeld, dat is herkenbaar en makkelijk te onthouden.

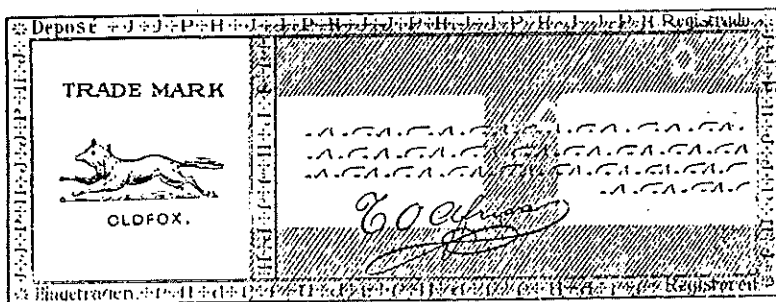
Soms kreeg de ontwerper van het etiket voor een bepaald land opdracht iets te maken wat sterk leek op het meegeleverde voorbeeld. En dit voorbeeld was dan het afgeweekte etiket van een collega distillateur, wiens merk in dat land zeker bijzonder succesvol was. Ach, wie maakte zich nu zo druk wat zich in zo'n land afspeelde!

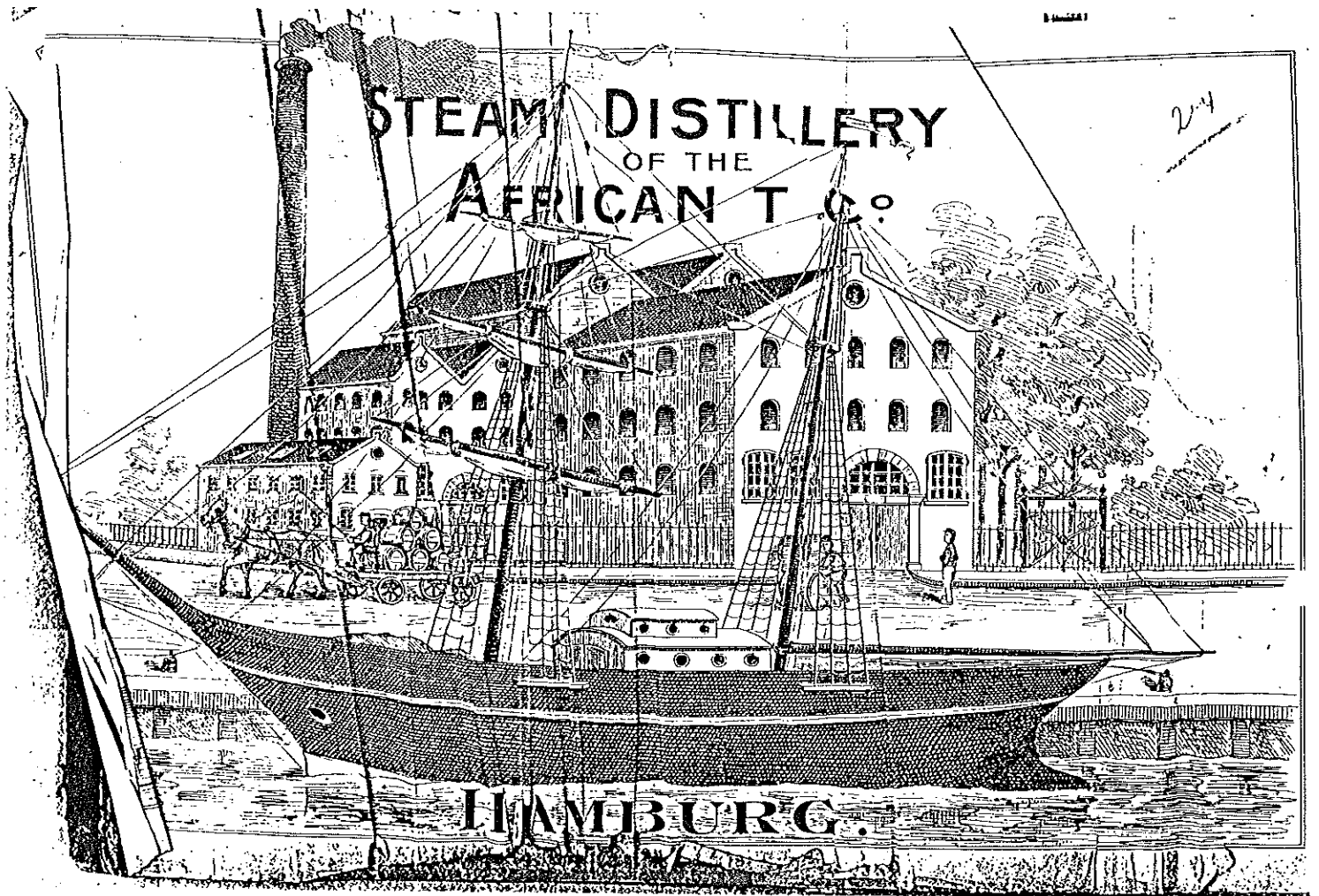
Wat ook wel eens voorkwam was dat men vrij plotseling een schip kreeg te bevrachten. Men kon dan in zo'n korte tijd de order niet alleen aan, en dan werden meerdere distillateurs ingeschakeld. Men gebruikte dan soms hetzelfde etiket, maar dan met eigen naam.



SCHIEDAM HAMBURG AFRIKA

Wat nu precies de achtergrond was van de afgebeelde "Rye Geneva/Real Schiedam" etiketten was, is niet meer na te gaan. Er is er nog een : van J.A.J. Nolet en misschien zijn er nog wel meer. Maar er zijn een paar eigenaardigheden, en dat is niet alleen de typische vorm voor een jeneveretiket. Het etiket van H. Jansen is, evenals het "Old fox" merk (met Afrikaanse handtekening!) in 1907 door H. Jansen te Schiedam gedeponereerd (in Nederland). Maar op de twee afgebeelde ("Hamburgse") Steam distillery" etiketten, ook die van de "African T. Co." (T=trade?) zijn, duidelijk herkenbaar, verschillende panden uit die dagen van H. Jansen. Alleen, zoals gebruikelijk, zo getekend dat zij groter lijken dan zij in werkelijkheid zijn. Eén heeft ook de typisch Schiedamse a-symmetrische branderijgevel. Zie ook de grote plaat van de African T. Co.. Het Hamburgse "Staatsarchiv" kon niets van of over dit bedrijf ontdekken, laat staan over hun steam distillery. Een deel van de plaatjes komt van H. Jansen.





Rond de eeuwwisseling kwamen de opdrachten soms van handelshuizen die dikwijls juist in Londen en Hamburg waren gevestigd. Soms ook van de kapitein van een schip, zij waren in die tijd veel zelfstandiger en traden ook wel meer als koopman op. Hamburg was in die dagen bovendien zelf een groot producent van gedistilleerd en verzond speciaal naar West Afrika, ook producten onder de naam jenever en aromatic schnapps. Hiertoe werd, voor de smaak, speciaal moutwijn uit Holland geïmporteerd.

Een Afrikaanse bijzonderheid was ook dat de Europese handelaren grondstoffen ruilden voor sterke drank. Er zijn ook wel tientallen jaren later op honderden kilometers van de oorspronkelijke bestemmingsplaats nog ongeopende kelders met flessen aangetroffen die een rol speelden in de onderlinge ruilhandel.

JOHN DE KUYPER & SON

Joh. de Kuyper heeft jarenlang strijd gevoerd tegen het gebruik door anderen van het gedeponeerde hartvormig beeldmerk. Zij hield vanaf juni 1889 een hele lijst bij, waarop genoteerd werd: datum, eigenaar label, bijzonderheden of eventuele actie, en (indien beschikbaar) het label (etiket) zelf. Zoals blijkt was dikwijls een "goed gesprek" voldoende om het etiket uit de handel te nemen.

Dank zij de medewerking van De Kuyper kunnen enkele voorbeelden van de vele tientallen labels hier getoond worden. Er zijn ook enkele Nederlandse bedrijven bij, die of helemaal verdwenen zijn of onherkenbaar zijn opgenomen in een veel groter verband. Afdrukt is ook het enig echte etiket; de tekst op de omtrek is op een gegeven ogenblik toegevoegd om nog eens extra te waarschuwen, maar is later weer weggelaten.



List of Labels stopped by Objection to Registration were Comptroller Action in the Courts

AND BY
Agreement with U.S.C.S

1. June 1889 A. C. A. Nolet
Schiedam

Application to Comptroller by A. C. A.
Nolet of Schiedam Holland to register
Heart shaped Label. Application refused.
Registration also refused in Australia
and Canada



Vergelijk dit etiket eens met dat van Van Dulken!

3. August 1890 Van Berckel & Co
Delft, Holland.

Heart shaped Label discontinued by
arrangement

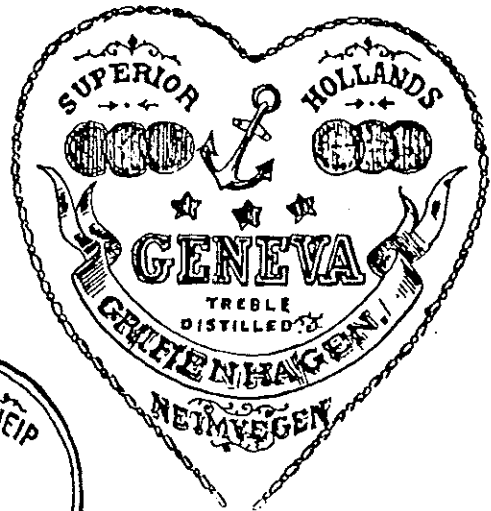
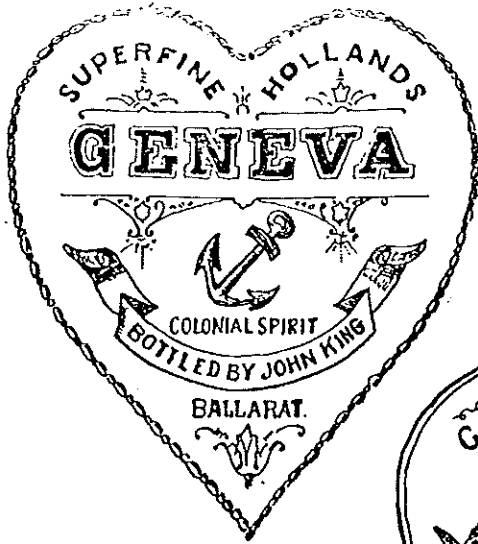


Hoewel van Dulken al in 1884 dit label in Canada had laten registreren
was dit kennelijk toen niet rechtsgeldig.

37. January 1895 Van Gulken & Co
Schiedam

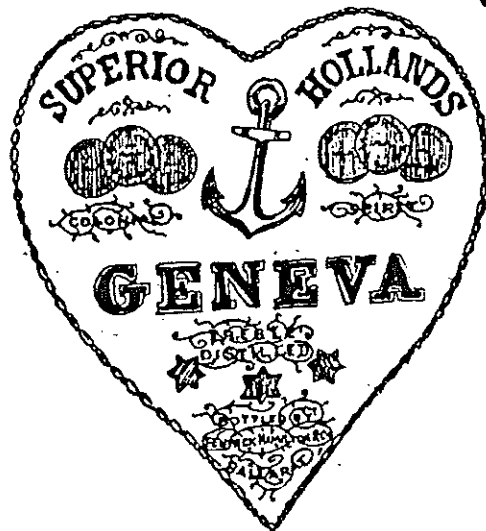
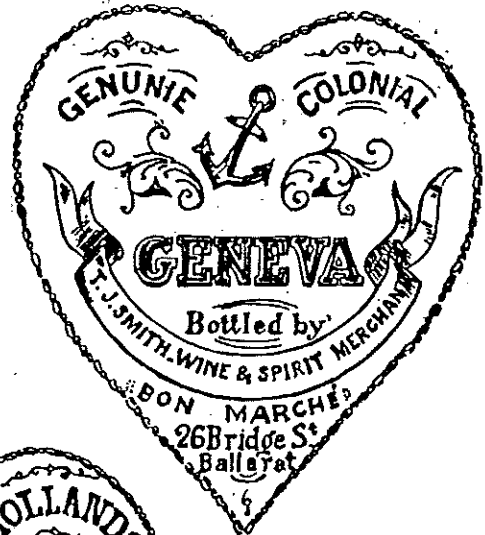
This label was registered in Canada
in 1884. Unsuccessful action by Messrs.
De Kuyper for infringement and confirmed
on Appeal as De Kuyper's Label not
registered. Van Gulken's Label to be expunged
(i.e. the heart shape) as the registration
ought not to have been effected at the time.
Messrs De Kuyper subsequently registered
their Label without any opposition from
Messrs Van Gulken & Co.





March 1891.

Ballarot Heart-shaped Labels withdrawn, each Offender agreeing to sign an Undertaking not to use any heart-shaped Labels for the future.



Wat te denken van de minstens 6 verschillende labels van evenzoveel verschillende namen? Deze zijn allemaal uit Ballarat, een klein stadje van 25000 inwoners in Australië. Er werd goud gevonden, maar dit was al lang op zijn retour toen er in maart 1891 actie werd genomen. Trouwens, in Australië was men wel meer actief: volgno. 11-21 van januari 1891 waren 11 verschillende "heartshaped labels".

63. November 1302

Norgate & Son
Norwich

Label withdrawn after negotiations
between Users and Messrs Matthew
Clark & Sons.



64. March 1303

John Schiedam & Co
Rotterdam

Perpetual Injunction by consent in
the Chancery Division of the High Court
of Justice against James A. Hartops of
Leicester. Defendant to pay £30 agreed
costs and deliver up all infringing Labels



"John Schiedam & Co.", wat een vondst!

65.

Midland Brewery Company
Leicester

Also used by the Midland Brewery
Company, Humberstone Oak, Leicester.
Undertaking given by them to destroy all
infringing Labels.



Geachte verzamelaar,

Gedurende de 6 achtereenvolgende jaren dat de Verzamelaarsjaarmarkt werd gehouden, bezochten vele duizenden serieuze verzamelaars, geïnteresseerden en nieuwsgierigen deze unieke markt.

Inderdaad uniek, het door de exposanten gebodene is dermate gevarieerd en uiteenlopend, dat de vele bezoekers op praktisch elk verzamelgebied iets van hun gading vonden, kontakten met exposanten voor verdere afspraken legden of geïnspireerd werden deze fascinerende hobby op te pakken.

Dit jaar zal de Internationale Verzamelaarsjaarmarkt worden gehouden op zaterdag 14 november en zondag 15 november 1987.

Evenals in voorgaande jaren ligt de organisatie in handen van de Jaarbeurs, met medewerking van de Nederlandse Vereniging "De Verzamelaar" en vele andere verenigingen op het gebied van de vrijetijdsbesteding.

Deelname aan de Internationale Verzamelaarsjaarmarkt staat open voor iedere oprechte verzamelaar. Het enige voorbehoud is: rommel en aanstootgevende objecten horen hier niet thuis. De Jaarbeurs behoudt zich dan ook het recht voor dergelijke voorwerpen te verwijderen.

Om aan het steeds groeiende aantal deelnemers plaats te kunnen bieden zal de komende Verzamelaarsjaarmarkt worden gehouden in de Julianahal en de Margriethal met een gezamenlijke oppervlakte van 12.650 m².

Reserveert u nu reeds een plaats.

De hieraan verbonden kosten bedragen:

- Tafel (300 x 75 cm) f 115,-- incl. BTW en twee toegangsbewijzen voor beide dagen.
- Kraam (400 x 125 cm) f 265,-- incl. BTW en twee toegangsbewijzen voor beide dagen.

Een elektriciteitsaansluiting is mogelijk. De kosten hiervoor bedragen f 75,-- incl. aanleg, stopkontakt, verbruik en BTW. U dient dit bedrag reeds met de tafel c.q. kraamuur te voldoen.

Wij verzoeken u uw reservering kenbaar te maken door middel van bijgevoegde acceptgirokaart.

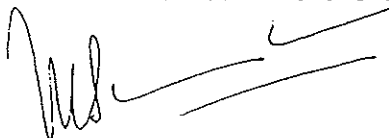
Wilt u s.v.p. deze girokaart: - volledig aan beide zijden invullen
- voorzien van een handtekening
- het aantal door u benodigde reductiecoupons en/of affiches aangeven
- zo spoedig mogelijk rechtstreeks terugzenden aan:

Koninklijke Nederlandse Jaarbeurs
Postbus 8500 - 3503 RM UTRECHT.
t.a.v. A.E.M.W. Renssen
telefoon: 030 - 955 495.

Pas begin oktober a.s. zal inschrijving van uw rekening plaatsvinden. Indien uw betaling en/of acceptgirokaart ons later dan 16 oktober 1987 bereikt, kan uw recht op deelname aan deze verzamelaarsjaarmarkt door ons niet worden gegarandeerd.

Met vriendelijke groeten en graag tot ziens op 14 en 15 november a.s.

Hoogachtend,
KONINKLIJKE NEDERLANSE JAARBEURS
Directoraat Commerciële Zaken



Mieke Schoenmakers
Beursmanager